

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Tdo/50/2020
Identifikačné číslo spisu: 7616010087
Dátum vydania rozhodnutia: 10. februára 2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Bargel
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7616010087.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Martina Bargela a sudcov JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a JUDr. Marina Piovartsyho na neverejnom zasadnutí konanom 10. februára 2021 v Bratislave v trestnej veci obvineného A. C. pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona, o dovolaní obvineného podanom proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 8To/22/2017, z 15. mája 2017 takto

r o z h o d o l :

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného A. C. odmieta.

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves, sp. zn. 1T/8/2016, z 29. novembra 2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 8To/22/201,7 z 15. mája 2017 bol obvinený A. C. uznaný za vinného zo spáchania zločinu ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona, pre skutok podrobne rozvedený vo výrokovvej časti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves.

Za to bol menovanému uložený podľa § 155 ods. 1, § 38 ods. 4, § 38 ods. 2, § 37 písm. m) Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 6 (šesť) rokov, pričom na výkon trestu odňatia slobody bol podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Podľa § 60 ods. 1 písm. a) Trestného zákona súd prvého stupňa menovanému uložil trest prepadnutia veci, a síce: drevenej laty o rozmeroch 5 cm x 3 cm x 90 cm s tým, že súčasne vyslovil, že vlastníkom prepadnutej veci sa podľa § 60 ods. 5 Trestného zákona stáva štát.

Súd prvého stupňa podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku odkázal poškodeného A. C. s nárokom na náhradu škody, na civilný proces a podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku uložil obvinenému povinnosť nahradiť poškodenej strane - Dôvera zdravotná poisťovňa, a. s., Cintorínska 5, 949 01 Nitra škodu vo výške 4.402,41 Eur.

Proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 8To/22/2017, z 15. mája 2017 podal obvinený A. C. prostredníctvom svojho obhajcu dovolanie z dôvodov, že: „Zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], bol uložený trest mimo zákonom

ustanovenej trestnej sadzby, alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávany trestný čin nepripúšťa [§ 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku] a súčasne rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia [§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku]".

Obvinený v dovolaní argumentoval v podstate nasledovne:

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku odôvodnil tým, že pri prvotných úkonoch zrealizovaných políciou po začatí trestného stíhania v mesiaci september 2014 nemal obhajcu pri rekonštrukcii skutku ako ani pri konfrontácii s poškodeným A. C. a svedkami A. C. ml., M. A., T. C., R. C., W. L., Y. A., a to ani napriek tomu, že sa domáhal prítomnosti obhajcu. K dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku uviedol, že súd nemal dôvod neuznať v jeho prospech poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. i) Trestného zákona. Tým, že súdy bezdôvodne nezohľadnili označenú poľahčujúcu okolnosť, sa podľa obhajoby vytvorila situácia prevažujúceho pomeru jednej priťažujúcej okolnosti [§ 37 písm. m) Trestného zákona], čo zároveň zvýšilo dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu. Tak bol založený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku, keď trest v jeho veci bol uložený mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby (4 až 10 rokov). Naplnenie dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku spočíva v tom, že odvolací súd neaplikoval na jeho trestnú vec ustanovenie o nutnej obrane podľa § 25 Trestného zákona, ale ustanovenie skutkovej podstaty ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona. Svoje tvrdenie odôvodnil obvinený v prvom rade tým, že nekonal v úmysle spôsobiť poškodenému ťažkú ujmu na zdraví. Krajský súd v Košiciach na str. 4 napadnutého uznesenia uviedol, že nebola dostatočne preukázaná existencia prvotného útoku zo strany poškodeného. Odvolací súd to konštatoval 15. mája 2017, keď rozhodol o zamietnutí odvolania obvineného, a to napriek tomu, že v tom čase už bol poškodený A. C. v rámci priamo súvisiacej trestnej veci (vedená na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 4T/32/2015) právoplatne odsúdený z prečinu porušovania domovej slobody, keďže so zbraňou v ruke neoprávnene vnikol v predmetný deň 11. augusta 2014 do obydlija domu obvineného. Z toho je zrejmé, že práve poškodený bol tým, kto inicioval prvotný útok voči obvinenému, na čo ale odvolací súd vôbec nereflektoval. Ďalej obvinený poukázal na str. 5 uznesenia odvolacieho súdu, v ktorom odvolací súd uviedol: „obrana obžalovaného bola celkom zjavne neprimeraná útoku, pričom nebolo preukázané ani to, že by obžalovaný konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia". Týmto protirečivým výrokom odvolací súd potvrdil to, že považoval útok poškodeného za prvotný útok a útok obvineného za reakciu voči jeho útoku. Zároveň z celého dokazovania vyplynulo, že obvinený musel byť z útoku viacerých útočníkov v stave silného rozrušenia spôsobeného útokom, a to práve v dôsledku strachu o svoj život a zdravie ako aj o život a zdravie jeho najbližších. Pripomenul tiež právoplatné odsúdenie M. A. a T. C. za prečin porušovania domovej slobody a prečin nebezpečného vyhrážania, ktoré mali spáchať v daný večer (11. augusta 2014) tým že vnikli neoprávnene do domu obvineného so sekerou v ruke a vyhrážali sa mu smrťou, čím u neho vzbudili dôvodnú obavu o jeho zdravie a život. Ďalej opäť poukázal na uznesenie odvolacieho súdu, kde okrem iného uviedol aj v akých častiach výpovede svedkov potvrdzovali argumenty obhajoby obvineného (výpovede rodiny obvineného). Za situácie, keď poškodený A. C. spolu s ďalšími spolupáchateľmi M. A. a T. C. úmyselne a so zbraňami v rukách napadli obvineného a aj jeho ženu R. a dve dcéry, pričom tak konali v jeho obydli, nie je možné vylúčiť, že mohol konať v nutnej obrane, ak chcel odraziť útok viacerých páchatel'ov. Toto konanie obvineného nemohlo zakladať jeho trestnú zodpovednosť, keďže z vykonaného dokazovania muselo byť zároveň zrejmé, že v rozhodnom čase musel konať v silnom rozrušení spôsobenom predmetným útokom poškodeného a jeho spolupáchateľ'ov. Tieto okolnosti boli potvrdené aj v súvisiacich trestných konaniach, pričom odvolací súd na ne neprihliadal. Z pohľadu obvineného uvedené zakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, pričom nesprávne právne posúdenie spočíva v tom, že odvolací súd bezdôvodne (neberúc do úvahy zásadu in dubio pro reo) neaplikoval na danú vec ustanovenia o nutnej obrane podľa § 25 a nasl. Trestného zákona, ale naopak skutkovej podstaty trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol na podklade ním podaného dovolania podľa § 386 Trestného poriadku tak, že zruší uznesenie Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 8To/22/2017, z 15. mája 2017 ako i rozsudok

Okresného súdu Spišská Nová Ves, sp. zn. 1T/8/2016, z 29. novembra 2016 a vec vráti súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a rozhodnutie.

K dovolaniu sa vyjadrila prokurátorka nasledovne:

„Pokiaľ ide o dovolací dôvod § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku tento odsúdený A. C. vidí v tom, že pri prvotných úkonoch zrealizovaných po začatí trestného stíhania políciou v tejto veci v mesiaci september 2014, nemal odsúdený obhajcu, ani pri rekonštrukcii skutku a ani pri konfrontácii odsúdeného s viacerými svedkami. K tomuto dovolaciemu dôvodu uvádzam, že po vznesení obvinenia A. C. (dňa 11. decembra 2014) mu bol z dôvodu podľa § 40 ods. 2 Trestného poriadku 22. januára 2015 ustanovený obhajca, pričom odsúdený o jeho ustanovenie požiadal pri výsluchu obvineného 15. januára 2015. Pri všetkých procesných úkonoch po vznesení obvinenia bol obhajca prítomný, resp. bol o plánovaných úkonoch vopred upovedomený a súčasne po vznesení obvinenia boli opätovne vypočúť svedkovia, ktorí boli vyšetrovateľom vypočúť v procesnom štádiu pred vznesením obvinenia. Vzhľadom na to, mám za to, že nedošlo k porušeniu práva obvineného na obhajobu. Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku odsúdený má za to, že súd nemal dôvod neuznať v prospech odsúdeného poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. i) Trestného zákona. Mám za to, že krajský súd sa dostatočne presvedčivo vysporiadal s dôvodmi, pre ktoré u odsúdeného A. C. nevzhladol poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. i) Trestného zákona. Uložený trest je v súlade so zásadami uvedenými v ust. § 34 Trestného zákona a považujem ho za zákonný a spravodlivý. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku vidí ods. A. C. jednak v tom, že súd bezdôvodne neaplikoval na predmetnú vec ustanovenie o nutnej obrane podľa § 25 Trestného zákona. Rozhodnutie okresného súdu ako i krajského súdu vzhľadom na správne zistený skutkový stav, o ktorom nie sú pochybnosti, považujem za správne a zákonné. Mám za to, že pri koncipovaní odôvodnenia rozhodnutí súdov sa dbalo i na ich celkovú presvedčivosť, teda premisy zvolené v rozhodnutiach rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís súdy dospeli, sú racionálne a v neposlednom rade aj presvedčivé. Krajský súd vo svojom uznesení jednoznačne konštatoval, že: „na podklade komplexne preukázaných skutočností dospel k záveru, že obžalovaný A. C. mal v úmysle spôsobiť poškodenému ťažkú ujmu na zdraví, o čom svedčí nielen predmet, s ktorým útočil, ale najmä počet opakovaní útoku, miesto, na ktoré útok smeroval ako aj ich predchádzajúce nezhody. Tieto okolnosti sú zároveň takej povahy, že opodstatňujú záver, že obrana obžalovaného bola celkom zjavne neprimeraná útoku, pričom nebolo preukázané ani to, že by obžalovaný konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia“. Krajský súd tiež konštatoval, že: „spôsob obrany obžalovaného voči útoku poškodeného v rozsahu v akom o ňom vypovedali práve svedkovia v prospech obžalovaného, nebol ani podľa názoru krajského súdu takej povahy, aby opodstatňoval záver, že šlo o nevyhnutnú nutnú obranu v zmysle § 25 ods. 1 alebo 3 Trestného zákona. Výpovede rodinných príslušníkov obžalovaného totiž nepotvrdili jeho obhajobu, že poškodený ho išiel s dvomi kamarátmi zabiť a že na nich útočil sekerou a nunchakmi. Z ich výpovedí je zrejme len to, že poškodený mal udrieť manželku obžalovaného (tak, že nepotrebovala vyhľadať lekára), mal nastriekať slzný plyn do očí dcére obžalovaného, mal mať v ruke nunchaky a mali kričať, pričom M. A. vylomil dvere“. Prokurátorka navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol pre nesplnenie dôvodov dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Poškodený A. C. vo vyjadrení k dovolaniu konštatoval.

Dovolanie považuje za nedôvodné. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach a rozsudok Okresného súdu Spišská Nová Ves pokladá za zákonné a spravodlivé. Súd prvého stupňa, rovnako aj súd odvolací sa podľa jeho názoru riadne vysporiadali s obhajobou obvineného. Svoje úvahy a závery príslušné súdy dostatočne presvedčivo a správne aj odôvodnili. Je názoru, že žiadny z dôvodov, o ktoré obvinený svoje dovolanie oprel nie je dôvodný. Zo strany obvineného ide len o špekulácie. Preto dovolaciemu súdu navrhol, aby dovolanie obvineného odmietol.

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané oprávnenou osobou prostredníctvom zvoleného obhajcu [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku, § 373 ods. 1 Trestného poriadku], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku) a na zákonom určenom mieste (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku) pričom rovnako tak spĺňa obsahové náležitosti uvedené v § 374 Trestného poriadku a zistil, že dovolanie obvineného je potrebné odmietnuť nakoľko je zrejmé, že v predmetnej veci nie sú splnené dôvody dovolania.

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nie je určený na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných chýb. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená, preto predstavuje výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorá je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, sú z tohto dôvodu striktné obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštanca. Dovolací súd preto nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy.

Z ustanovenia § 385 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Podstatné sú teda vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod konkrétne ustanovenia § 371 Trestného poriadku (R 120/2012).

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), písm. c), písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Zásada „práva na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Podľa názoru dovolacieho súdu právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Zásada „práva na obhajobu“ obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného:

- právo obhajovať sa osobne, alebo
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo

- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ako obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú to záujmy spravodlivosti.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Takéto pochybenie dovolací súd v konaní nezistil, teda nemožno zaujať stanovisko, že došlo k porušeniu práva na obhajobu obvineného A. C. zásadným spôsobom, a teda k takej skutočnosti, ktorá sama o sebe znamená naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Napriek tomu sa dovolací súd zaoberal aj konkrétnymi námietkami, ktoré v rámci tohto dovolacieho dôvodu menovaný uviedol v písomných dôvodoch dovolania.

Obvinený vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku argumentoval, že po začatí trestného stíhania v septembri 2014 pri rekonštrukcii skutku a konfrontácii s poškodeným A. C. a viacerými svedkami nemal obhajcu ani napriek tomu, že o to žiadal.

Tieto námietky obvineného sú v zrejmom rozpore s objektívnymi skutočnosťami pretože zo zápisnice o zadržaní a obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby z 12. augusta 2014 (č. l. 6 a nasl. spisu) vyplýva, že A. C. bol poučený podľa § 85 ods. 6 Trestného poriadku o práve zvoliť si obhajcu a radiť sa s ním už v priebehu zadržania bez prítomnosti tretej osoby a tiež o práve požadovať, aby obhajca bol prítomný pri jeho výsluchu podľa ods. 4, ibaže by bol obhajca v lehote uvedenej v odseku 4 nedosiahnuteľný. Obvinený príslušné poučenie na znak súhlasu podpísal. To isté platí o zápisnici o výsluchu zadržaného-podozrivého z toho istého dňa (č. l. 8 a nasl. spisu), z ktorej je preukázané, že obvinený bol riadne poučený a zároveň i podľa § 122 ods. 1 Trestného poriadku. Sám si obhajcu napriek tomu nezvolil.

Z právnej kvalifikácie skutku, ktorý je predmetom dovolacieho konania je zřejmé, že podmienky povinnej obhajoby v trestnej veci obvineného neboli dané.

V tomto smere je potrebné poukázať na znenie § 40 ods. 2 Trestného poriadku:

§ 40

(2) Obvinenému, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby a požiada o ustanovenie obhajcu, je povinný v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu ustanoviť obhajcu z advokátov aj v prípade, že neexistujú dôvody povinnej obhajoby. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí obvinený preukázať.

Dňa 12. augusta 2014 začal vyšetrovateľ Policajného zboru uznesením trestné stíhanie pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona (č. l. 14 spisu). Uznesením z 11. decembra 2014 vzniesol vyšetrovateľ obvinenie A. C. (č. l. 15 spisu). Zo zápisnice o výsluchu obvineného z 15. januára 2015 (č. l. 25 a nasl. spisu) ďalej vyplýva, že menovaný využil právo nevypovedať podľa § 34 Trestného poriadku a súčasne žiadal, aby mu bol ustanovený obhajca, nakoľko nemá finančné prostriedky, aby si ho zaplatil (č. l. 27 spisu). Na základe jeho žiadosti mu sudca pre prípravné konanie

22. januára 2015 opatrením ustanovil obhajcu podľa § 40 ods. 1 Trestného poriadku s poukazom na ods. 2 citovaného ustanovenia (č. 1. 20 spisu).

Z toho plynie záver, že súd prvého stupňa bol obvinenému, ktorý nedisponoval dostatočnými prostriedkami na úhradu trov obhajoby povinný obhajcu ustanoviť výlučne na podklade žiadosti obvineného o ustanovenie obhajcu. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že v nadväznosti na žiadosť obvineného sudca pre prípravné konanie promptne obvinenému ustanovil obhajcu postupom podľa naposledy označeného ustanovenia Trestného poriadku. Najvyšší súd v tejto súvislosti uzatvára, že postup sudcu pre prípravné konanie možno označiť za zákonne súladný a procesne úplne správny, a preto nemožno konštatovať akékoľvek procesné pochybenie.

Ustanovený obhajca sa úkonov prípravného konania zúčastňoval, príkladmo výsluchu obvineného zo 4. marca 2015 (č. 1. 28 a nasl. spisu), resp. konfrontácie medzi obvineným a svedkom - poškodeným A. C. z toho istého dňa (č. 1. 43 a nasl. spisu). Prítomný bol aj pri ďalších výsluchoch svedkov či konfrontáciách. Obhajca obvineného sa navyše 31. marca 2015 zúčastnil i preštudovania vyšetrovacieho spisu (č. 1. 245 a nasl. spisu). Z toho plynie záver, že s obsahom spisu bol nesporne oboznámený, a to vrátane s podstatou vyšetrovacích úkonov ako aj ich priebehom.

V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že štát nenesie v prípade ustanoveného (rovnako ako v prípade zvoleného) obhajcu zodpovednosť za spôsob vykonávania obhajoby a dokonca ani za jej nedostatočné vykonávanie. Platí, že advokácia je slobodným povolaním nezávislým od štátnej moci a výkon obhajoby je predovšetkým otázkou vzťahu medzi obvineným a obhajcom. Preto súdu neprislúcha hodnotiť výkon obhajoby, ani iným, než zákonom predpísaným spôsobom (primerane oslobodenie od povinnosti obhajovania podľa § 43 a nasl. Trestného poriadku), akýmkoľvek hodnotiacim spôsobom zasahovať do vzťahu obvineného a jeho obhajcu. V prípade subjektívne pociťovanej „nespokojnosti“ obvineného so službami obhajcu má koniec-koncov obvinený právo kedykoľvek zvoliť si obhajcu podľa vlastného výberu.

Z toho plynie záver, že právo obvineného na obhajobu nebolo v žiadnom prípade v prípravnom konaní porušené. S ohľadom na uvedené najvyšší súd konštatuje, že v trestnej veci obvineného nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku.

Dotknutý dovolací dôvod môže byť naplnený v dvoch alternatívach spočívajúcich v tom, že obvinenému bol uložený za trestný čin zo spáchania, ktorého bol uznaný vinným

- trest vo výmere mimo trestnej sadzby alebo
- taký druh trestu, ktorý trestný zákon nepripúšťa.

Uloženie trestu mimo trestnej sadzby sa týka len tých odstupňovateľných trestných činov, ktoré majú určitú sadzbu vymedzenú zákonom - trest odňatia slobody (§ 46 Trestného zákona), trest domáceho väzenia (§ 53 Trestného zákona), trest povinnej práce (§ 54 Trestného zákona), peňažný trest (§ 56 Trestného zákona), náhradný trest odňatia slobody za peňažný trest (§ 57 ods. 3 Trestného zákona), trest zákazu činnosti (§ 61 Trestného zákona), trest zákazu pobytu (§ 62 Trestného zákona), trest zákazu účasti na verejných podujatiach (§ 62 Trestného zákona), trest vyhostenia (§ 65 Trestného zákona).

Trest odňatia slobody (o ktorý ide aj v predmetnej veci) má konkrétne hranice trestnej sadzby určené v príslušnom ustanovení osobitnej časti Trestného zákona, podľa toho o aký trestný čin ide, prípadne v akej alternatíve bol spáchaný. Dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku nemôže byť len neprímeranosť trestu pociťovaná či už ako prísna alebo mierna, ak bol trest vymeraný v rozmedzí určitej trestnej sadzby. Tak isto neuloženie žiadneho trestu pri upustení od potrestania, resp. pri upustení od uloženia súhrnného trestu nemôže napĺňať tento dovolací dôvod.

Obvinený namietal nepriznanie poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. i) Trestného zákona a od toho sa odvíjajúce nesprávne uloženie trestu mimo zákonnú trestnú sadzbu.

Podľa § 36 písm. i) Trestného zákona poľahčujúcou okolnosťou je to, že páchatel' spáchal trestný čin, odvracajúc útok alebo iné nebezpečenstvo alebo konajúc za okolností, ktoré by za splnenia ďalších predpokladov inak vylučovali trestnosť činu, ale konal bez toho, že by boli celkom splnené podmienky nutnej obrany, krajnej núdze, výkonu práva a povinnosti alebo súhlasu poškodeného, oprávneného použitia zbrane, dovoleného rizika alebo plnenia úloh agenta.

K tomu najvyšší súd uvádza, že jej nepoužitie nepredstavuje naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku ako ani žiadneho iného dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku. Otázka zisťovania, resp. zhodnotenia (ne)existencie poľahčujúcich okolností a prirážajúcich okolností je otázkou skutkovou, ktorá je vylúčená z preskúmania dovolacieho súdu v prípade, že tento koná na podklade dovolania podaného obvineným (R 18/2015).

Z rozsudku súdu prvého stupňa (potvrdeného uznesením krajského súdu) je zrejmé, že súd prvého stupňa zistil u obvineného jednu prirážajúcu okolnosť podľa prvej vety pred bodkočiarkou § 37 písm. m) Trestného zákona „bol už za trestný čin odsúdený“, a naopak, nezistil žiadnu poľahčujúcu okolnosť. Okresný súd následne postupoval zákonným spôsobom, keď s poukazom na § 38 ods. 4 Trestného zákona z dôvodu prevahy pomeru prirážajúcich okolností zvýšil dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu a následne tak rozhodoval v rozpätí 6 (šesť) rokov až 10 (desať) rokov. Najvyšší súd v tomto smere bližšie odkazuje na odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa (konkrétne na str. 9), s ktorým sa ako vecne i zákonne správnym stotožnil.

K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku najvyšší súd uvádza, že trest bol obvinenému uložený v rámci zákonom ustanovenej trestnej sadzby a bol mu uložený taký druh trestu, ktorý Trestný zákon pripúšťa za prejednávany trestný čin uložiť. Všetko nasledovalo za správnej aplikácie poľahčujúcich a prirážajúcich okolností.

S poukazom na uvedené najvyšší súd nezistil ani naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku.

K dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať, ani meniť.

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy nižšieho stupňa. Z toho plynie záver, že dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva z dikcie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, § 30 Trestného zákona -plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona -premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), trestu odňatia slobody na doživotie (§ 47 a nasl. Trestného zákona) a pod.

Ako z citovaného ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, tak aj z vecnej povahy procesného mimoriadneho oprávneného prostriedku dovolania je zrejmé, že trestné konanie je v zásade dvojinstančné. Inak povedané, dovolací súd je viazaný zisteným skutkovým stavom veci tak, ako ho ustálili sudy nižšej inštancie. Rovnako nie je oprávnený posudzovať spôsob hodnotenia dôkazov a závery, ktoré z dokazovania skôr vo veci konajúce a rozhodujúce sudy vyvodili a ktoré sú podkladom pre zistenie skutkového stavu. Preto platí, že vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi prvého, prípadne druhého stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru, no nikdy nie námietky skutkové.

Za skutkové sa pritom považujú tie námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne proti hodnoteniu dôkazov súdmi oboch stupňov. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať (dokazovanie tu právna úprava pripúšťa len celkom výnimočne a v značne obmedzenom rozsahu, keď môže byť zamerané výlučne na to, aby mohlo byť rozhodnuté o dovolaní - vid' § 379 ods. 2 Trestného poriadku). Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňovať, alebo korigovať len odvolací súd (v zmysle druhej vety § 317 ods. 1 Trestného poriadku však nie obligatórne). Dovolací súd nie je možné chápať ako druhú „odvoláciu“ inštanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdu nižšieho stupňa.

Právomoc dovolacieho súdu je v prípade dovolania podaného oprávnenou osobou uvedenom v § 369 ods. 2 Trestného poriadku striktno ohraničená dôvodmi dovolania len podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku (prvá veta v odseku 2 § 369 Trestného poriadku). Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (ako je tomu v kontexte trestnej veci obvineného), navyiac vetou za bodkočiarkou - „správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť“.

Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že dovolací súd nemôže už v tretej inštancii opätovne hodnotiť dôkazy, a tak (ako sa to domáha dovolateľ) dokonca dospieť k iným, nepochybne skutkovým záverom, spočívajúcim v tom či boli, resp. neboli konaním uvedeným v skutkovej vete obžaloby naplnené všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu. Hodnotenie dôkazov a vyvodenie z toho právnych záverov je kategóriou procesného práva - § 2 ods. 12 Trestného poriadku.

Ustálenie záveru o naplnení či nenaplnení znakov skutkovej podstaty trestného činu (v posudzovanom prípade o to viac aktuálne, keď obvinený namietal subjektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu ublíženia na zdraví), vždy podlieha rozboru dôkaznej situácie a okolností prípadu, pričom postup podľa § 119 ods. 1 Trestného poriadku (čo je tak isto kategória procesného práva) ukladá povinnosť dokazovať v trestnom konaní najmä

- a) či sa stal skutok a či má znaky trestného činu,
- b) kto tento skutok spáchal a z akých pohnútok,

- c) závažnosť činu vrátane príčin a podmienok jeho spáchania,
- d) osobné pomery páchatel'a v rozsahu potrebnom na určenie druhu a výmery trestu a uloženie ochranného opatrenia a iné rozhodnutia,
- e) následok a výšku škody spôsobenú trestným činom,
- f) príjmy z trestnej činnosti a prostriedky na jej spáchanie, ich umiestnenie, povahu, stav a cenu.

Najvyšší súd pripomína, že v prípade podania dovolania obvineným nie je odvolacím súdom a má doslova zakázané opätovne skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku a v rámci toho prehodnocovať vykonané dôkazy a vyslovovať iné skutkové závery ako súd prvej a súd druhej inštancie - vid' veta za bodkočiarkou v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Pre dovolací súd je kľúčovým skutkové zistenie, podľa ktorého obvinený A. C. spáchal trestný čin tak, ako je uvedené v rozsudku súdu prvého stupňa. Popísanému skutkovému stavu plne zodpovedá i právny záver vyjadrený v posúdení konania obvineného ako zločinu ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona. Použitú právnu kvalifikáciu podľa citovaného ustanovenia odôvodňujú všetky skutkové okolnosti, ktoré sú v popise skutku zahrnuté, a ktoré vyjadrujú naplnenie príslušných znakov skutkovej podstaty označeného trestného činu.

Čo sa týka námietok obvineného spočívajúcich v polemike so závermi súdov o naplnení subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu, najvyšší súd poukazuje na stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky pod č. 3/2011, podľa ktorého dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku nemôže napĺňať poukaz na to, že vykonaným dokazovaním nebola v konaní preukázaná subjektívna stránka trestného činu. Táto totiž predstavuje vnútorný vzťah páchatel'a k spáchanému trestnému činu, ktorý nie je možné skúmať priamo, ale len sprostredkovane, t. j. tak ako sa navonok prejavuje v jeho konaní, na základe konkrétnych skutkových okolností, ktorých správnosť a úplnosť v rámci dovolacieho konania nie je možné skúmať a meniť. Predmetom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku potom môže byť už len nesprávne právne posúdenie takto ustáleného skutku v skutkovej vete rozhodnutí súdov prvého a druhého stupňa, ale nikdy samotné skutkové zistenia, ktoré sú jej obsahom a ktoré nie je možné akokoľvek dopĺňať a meniť, k čomu je možné opätovne poukázať na skôr prezentované právne úvahy najvyššieho súdu vo vzťahu k § 119 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku ako všeobecného ustanovenia upravujúceho predmet dokazovania.

Nesprávne právne posúdenie videl obvinený ďalej v tom, že súdy neaplikovali na jeho vec ustanovenie o nutnej obrane podľa § 25 Trestného zákona. Touto námietkou sa mohol dovolávať pod dôvodom dovolania § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku len nesprávneho použitia iného hmotnoprávneho ustanovenia, pod ktorým sa rozumie aj nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť, a teda aj nutnej obrany podľa § 25 Trestného zákona:

§ 25

- (1) Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený týmto zákonom, nie je trestným činom.
- (2) Nejde o nutnú obranu, ak obrana bola celkom zjavne neprimeraná útoku, najmä k jeho spôsobu, miestu a času, okolnostiam vzťahujúcim sa k osobe útočníka alebo k osobe obrancu.
- (3) Ten, kto odvracia útok spôsobom uvedeným v odseku 2, nebude trestne zodpovedný, ak konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia.
- (4) Ak sa niekto vzhľadom na okolnosti prípadu mylne domnieva, že útok hrozí, nevylučuje to trestnú zodpovednosť za čin spáchaný z nedbanlivosti, ak omyl spočíva v nedbanlivosti.

Podstatou nutnej obrany (toto najvyšší súd uvádza len akademicky a nad rámec nevyhnutného) je odvracanie útoku na záujem chránený Trestným zákonom. Jej význam spočíva v tom, aby neboli trestne stíhané osoby, ktoré za rešpektovania určitých podmienok bránia, alebo sa postavia na obranu chránených záujmov spomenutým zákonom (primerane R 18/1996).

Základy nutnej obrany sú vymedzené v § 25 ods. 1 a ods. 2 Trestného zákona. ods. 3 zmieneneho ustanovenia Trestného zákona následne upravuje osobitnú okolnosť vylučujúcu trestnú zodpovednosť, pričom zostávajúci odsek sa týka zdanlivej (domnelej, putatívnej) nutnej obrany.

Pre vyslovenie pozitívneho záveru o konaní trestne zodpovednej osoby v nutnej obrane je nutné súčasné (kumulatívne) splnenie nasledujúcich taxatívne uvedených podmienok:

- a) musí ísť o odvracanie útoku na záujem chránený Trestným zákonom,
- b) takýto útok musí priamo hroziť alebo trvať,
- c) obrana musí smerovať proti útočníkovi a napokon
- d) obrana nemôže byť celkom zjavne neprimeraná útoku a to najmä k jeho spôsobu, miestu a času, okolnostiam vzťahujúcim sa k osobe útočníka alebo k osobe obrancu.

Odklonenie sa od hraníc nutnej obrany je protiprávne, a preto trestné podľa skutkovej podstaty, ktorá bola konaním „obrancu“ naplnená. Ak páchatel spáchal trestný čin odvracajúc útok, ale konal bez toho, aby boli celkom splnené podmienky nutnej obrany, mohlo by ísť o poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 písm. i) Trestného zákona. Najvyšší súd v tejto súvislosti konštatuje, že s analogickým okruhom dovolacích námietok sa už podrobne vysporiadal vyššie v texte tohto uznesenia, a sice v spojitosti s dôvodom dovolania § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku.

Čo je podstatné: v trestnej veci obvineneho niet žiadnych pochyb o tom, že § 25 Trestného zákona o nutnej obrane neprichádza do úvahy. Najvyšší súd dáva v tejto súvislosti do pozornosti preukázané konanie obvineneho, ktorý poškodeného fyzicky napadol drevenou latou o rozmeroch 5 cm x 3cm x 90 cm takým spôsobom, že ho udrel minimálne dvakrát po hlave, raz do ľavej časti tváre a minimálne sedemkrát ho udieral po celom tele. Spolu ho udrel latou minimálne desaťkrát. Preto sa nemožno čudovať, že obvinený podľa znaleckého dokazovania spôsobil poškodenému A. C. zranenia, ktoré si vyžiadali dobu liečenia a práceneschopnosti v trvaní 56 dní. Poranený mu bol pritom i životne dôležitý orgán ľudského tela - mozog. Takúto obranu možno považovať jedine len za celkom zjavne neprimeranú útok. S ohľadom na to neprichádza podľa najvyššieho súdu do úvahy ani taká eventualita, že by obvinený konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, nakoľko si nevie predstaviť, aká miera rozrušenia by ospravedlňovala takúto sériu útokov priam brachiálne násilného charakteru na (okrem iného aj) životne dôležitý orgán ľudského tela. Žiada sa dodať, že je zrejme len dôsledkom skutočne „šťastnej“ súhry okolností, že obvinený poškodeného rovno neusmrtil, resp. obvinenému nespôsobil inú ťažkú ujmu na zdraví s trvalými následkami.

Zároveň najvyšší súd poznamenáva, že obhajoba obvineneho založenou na nutnej obrane sa podrobne a precízne zaoberal už súd prvého stupňa, ktorý obvineneho uznal za vinného zo spáchania zločinu ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona (vid' str. 9 rozsudku okresného súdu). Obdobnej odvolacej námietke sa venoval aj odvolací súd (vid' str. 4-6 uznesenia krajského súdu).

S rozhodnutiami oboch vo veci konajúcich súdov a ich odôvodneniami sa dovolací súd plne stotožňuje, nakoľko platí, že tieto sa vysporiadali so všetkými relevantnými právnymi i skutkovými námietkami obhajoby a v dôsledku uvedeného nenechali otvorenou žiadnu spornú otázku.

Najvyšší súd nezistil pochybenie súdov nižšieho stupňa ani pri ukladaní trestu obvinenému. Okresný súd Spišská Nová Ves pri úvahách o druhu a výmere trestu správne vychádzal z § 34 a nasl. Trestného zákona. Súdov postupovali správne, keď vzhľadom na osobu obvineneho, odpis z registra trestov, evidentné sklony k protiprávnemu konaniu aj násilnej trestnej činnosti, povahu prípadu, spôsob spáchania a následok jeho konania [keď bolo možné ukladať trest odňatia slobody v rozpätí 6 (šesť) rokov až 10 (desať) rokov], uložili nepodmienečný trest odňatia slobody na zvýšenej dolnej hranici trestnej sadzby, a to vo výmere 6 (šesť) rokov. Tento možno považovať za súladný so zásadami platnými pre ukládanie trestov - či už z hľadiska individuálnej, ale aj generálnej prevencie.

Z vyššie vyjadreného vyplýva, že v trestnej veci obvineneho nie je splnený ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

So zreteľom na uvedené nezostalo dovolaciemu súdu iné ako rozhodnúť podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, teda dovolanie obvineného A. C. odmietnuť, pretože je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.